

2023
Świąteczny
Portfel
Polaków

Wprowadzenie

Święta co roku stanowią najbardziej odczuwalny z perspektywy portfeli Polek i Polaków czas w kalendarzu. Wydatki obejmują zakupy spożywcze, prezenty, a często również dojazd do rodziny, a więc dodatkowe koszty paliwa. Jak co roku postanowiliśmy zapytać Polaków o finansowanie Świąt, ale też bankowców o obserwowane zainteresowanie kredytami. Poprzedni rok przyniósł nam problem wysokiej inflacji, której skutki dotknęły wyraźnie portfele Polaków. Na szczęście po odnotowanej w lutym tego roku rekordowej od 26 lat inflacji, która wyniosła 18,4 proc., zaczęła ona stopniowo spadać do aktualnej wartości 6,5 proc. (szybki szacunek GUS za listopad). Pamiętajmy jednak, że

spadek inflacji nie oznacza automatycznego spadku cen. W październiku 2023 r. ceny żywności i napojów były wyższe niż rok temu o 8 proc., w tym sama żywność o 7,6 proc. – przykładowo ceny warzyw wzrosły o 9,3 proc.

Co ważne i optymistyczne, pandemia COVID-19, która odmieniła naszą rzeczywistość i obraz Świąt, nie stanowi już zagrożenia, jednak niepokoje budzi sytuacja geopolityczna. Aktualnie niepokoje budzi jednak sytuacja geopolityczna – trwająca nieprzerwanie od lutego zeszłego roku wojna w Ukrainie, ale też wojna na Bliskim Wschodzie, która wybuchła z początkiem października.

Przed Świętami musimy też pamiętać o złodziejach – oni o nas na pewno nie zapomną! Wykorzystują „święteczny czar”, a więc zatłoczone sklepy, autobusy, święteczną gonitwę i rozkojarzenie potencjalnych ofiar, by ze wzmożoną siłą i pomysłowością zaatakować swoje ofiary. Przestępcy coraz częściej stosują wyrafinowane metody, w tym socjotechniki, by dostać się do naszych zasobów. Dlatego zachowajmy rozsądek i rozwagę robiąc zakupy – zarówno te stacjonarne, jak i online. Nie dajmy się zwariować i nie ulegajmy świętecznej gorączce, nakręcanej głównie przez producentów i sprzedawców. Na koniec Raportu załączamy poradnik cyberbezpieczeństwa, który wskaże Państwu, jak dbać o swoje dane – nie tylko w Święta.

Święta to magiczny czas – wielu z nas czeka z niecierpliwością na spotkanie w gronie najbliższych, a najmłodszy na przyjście bogatego Świętego Mikołaja. Życzymy Państwu, żeby Święta były nie tylko rodzinne, ciepłe i pogodne, ale także uduchowione, w poczuciu zrobienia czegoś dobrego dla naszej planety czy tych, którym w tym świętecznym czasie jeszcze trudniej niż nam. Niech święteczny czas spędzony w gronie rodziny i najbliższych przyjaciół będzie czasem refleksji i pochylenia się nad tym, co mamy i co rzeczywiście jest najcenniejsze.

Zapraszamy państwa do lektury Raportu!
Dr Przemysław Barbrich

O raporcie

„Świąteczny Portfel Polaków 2023” to opracowanie przygotowane przez Związek Banków Polskich, które w sposób syntetyczny prezentujące i analizujące najważniejsze trendy oraz dane związane z aktywnością konsumencką Polaków w okresie przedświątecznym. Raport oparty jest o wyniki badania opinii publicznej, przeprowadzonego przez agencję badawczą Minds&Roses techniką wywiadów internetowych w dniach 9-15 listopada 2023 roku na reprezentatywnej ze względu na wiek, płeć, wykształcenie i miejsce zamieszkania próbie dorosłych (18+) Polaków liczącej 1000 osób oraz badania metodą CATI/CAWI na próbie placówek bankowych z całego kraju, reprezentującej wszystkie typy banków. Raport został także uzupełniony o wybrane zewnętrzne dane pochodzące od takich instytucji, jak GUS, CBOS, EUROSTAT. W zakresie cen i usług prezentowanych w raporcie dokonaliśmy opracowania własnego.

Rozdział I

Święta za pasem

str. 5

Rozdział II

**Świąteczne wydatki –
plany**

str. 10

Rozdział III

**Świąteczny portfel –
rzeczywistość**

str. 14

Rozdział IV

**Bezpieczne finanse –
chronź swoje pieniądze i tożsamość!**

str. 22

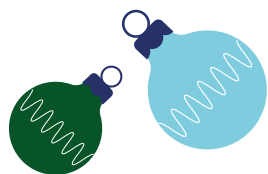
Rozdział I

Święta za pasem

Święta Bożego Narodzenia to wyjątkowy dla Polaków czas spotkań z najbliższymi przepełniony radością, ciepłem i nadzieją. Jednocześnie grudzień jest jednym z najbardziej wymagających finansowo miesięcy w roku ze względu na dodatkowe wydatki, takie jak zakupy prezentów, produktów spożywczych na wigilijny i bożonarodzeniowy stół oraz świąteczne dekoracje. Tegoroczne Święta mogą okazać się nieco łagodniejsze dla naszych kont niż zeszłoroczne.

Poprzedni rok przyniósł nam problem wysokiej inflacji, której skutki dotknęły wyraźnie portfele Polaków. Na szczęście po odnotowanej w lutym tego roku rekordowej od 26 lat inflacji, która wyniosła 18,4 proc., zaczęła ona stopniowo spadać do wartości 6,6 proc. w październiku oraz 6,5 proc. w listopadzie, jak wynika z szybkiego szacunku GUS. Pamiętajmy jednak, że spadek inflacji nie oznacza automatycznego spadku cen. W październiku 2023 r. ceny żywności i napojów były wyższe niż rok temu o 8 proc., w tym sama żywność o 7,6 proc. – przykładowo ceny warzyw wzrosły o 9,3 proc. Jednocześnie niektóre kategorie produktów faktycznie zaliczają spadki cen w stosunku do zeszłego roku, np. masło (-14,3 proc.) czy cukier (-3,2 proc.). Wydaje się więc, że jedna z trosk powoli znika z pola widzenia Polaków.

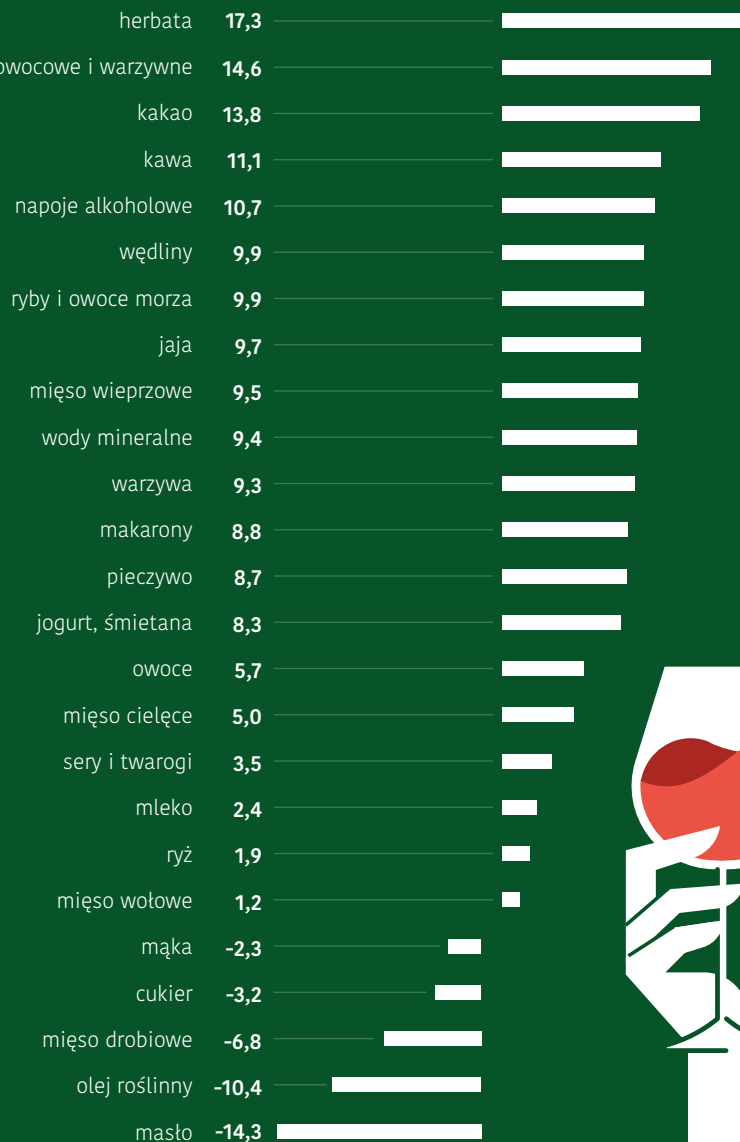
6,5%
wyniosła inflacja w Polsce
w listopadzie 2023 r.

Również pandemia COVID-19, która odmieniła naszą rzeczywistość i obraz świąt, nie stanowi już zagrożenia na taką skalę jak w roku 2021 czy 2022. Aktualnie niepokoje budzi jednak sytuacja geopolityczna – trwająca nieprzerwanie od lutego zeszłego roku wojna w Ukrainie, ale też wojna na Bliskim Wschodzie, która wybuchła z początkiem października. To czynniki zdecydowanie destabilizujące gospodarkę.

Z danych unijnego urzędu statystycznego Eurostat za październik br. wynika, że w całej Unii Europejskiej inflacja HICP wyniosła w październiku 3,6 proc. r/r (w zeszłym roku było to 11,5 proc.). Według unijnej metodologii w Polsce ceny, w porównaniu do przedniego roku wzrosły o 6,3 proc. Najwyższe wskaźniki odnotowano na Węgrzech (9,6 proc.), w Czechach (9,5 proc.) i Rumunii (8,3 proc.). Z szybkiego szacunku wskaźnika wzrostu cen towarów i usług Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) wynika, że inflacja w Polsce w listopadzie wyniosła 6,5 proc. Pełne dane mamy za październik. Wówczas inflacja wyniosła 6,6 proc. r/r (przy wzroście cen towarów o 5,7 proc. i usług o 9,3 proc.). Jest to blisko trzykrotnie niższy wzrost niż ten obserwowany rok temu, gdy inflacja wynosiła 17,9 proc. W tym roku pomimo wszystko obserwujemy dalszy wzrost cen wielu

Wskaźniki wybranych cen produktów spożywczych w październiku 2023 r.

Źródło: GUS | dane w %

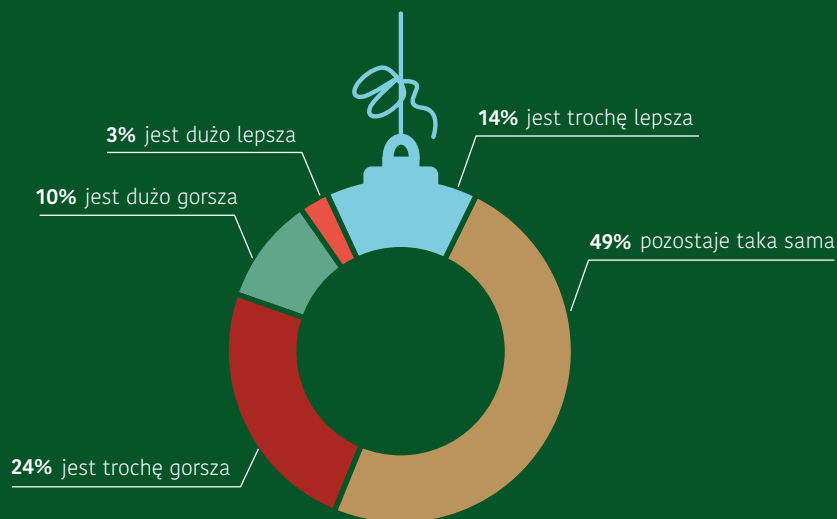

produktów. **Z punktu widzenia organizacji świątecznych spotkań, istotne są ceny żywności – wzrosły one średnio o 8 proc.** Z kolei zakup artykułów dekoracyjnych będzie nas kosztował jedynie 3,5 proc. więcej niż przed rokiem. Droższe będą też przedświąteczne porządki – ceny środków czyszczących i konserwujących wzrosły o 14,8 proc. r/r. Za wizytę u fryzjera czy kosmetyczki trzeba zapłacić 10,6 proc. więcej niż rok wcześniej. Informacją pozytywną jest, że obserwujemy na październikowym odczycie spadek cen paliw o 14,4 proc., w tym benzyny o 11 proc., a oleju napędowego o 22,4 proc. r/r. Analitycy zgodnie wskazują, że druga połowa listopada przyniosła spadki cen paliw. Wzrosty natomiast inne wydatki. Użytkowanie naszych mieszkań lub domów wzrosło średnio o 8,3 proc., w tym: energia elektryczna o 19,5 proc., a energia ciepła o 24 proc.

Zgodnie z listopadową projekcją Narodowego Banku Polskiego (NBP) w 2024 r. inflacja ma osiągnąć 4,6 proc., natomiast w 2025 r. wynieść 3,7 proc. Dane i codzienne zakupy wskazują, że tegoroczne Święta nie będą zdecydowanie droższe niż te przed rokiem. **Jak wynika z danych GUS w październiku przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 12,8 proc. r/r i wyniosło 7544,64 zł. To wzrost większy niż inflacja, która w październiku wyniosła 6,6 proc. Oznacza to, że nasze pensje rosły szybciej niż ceny.** Niech te dane nie zwalniają jednak z rozsądnego planowania zakupów, weryfikowania realnych potrzeb i dostosowywania wydatków do naszych możliwości.

Jak zmieniła się sytuacja finansowa Pana/Pani gospodarstwa domowego w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Źródło: GUS, Koniunktura konsumencka - listopad 2023 roku

W jaki sposób będzie Pan(i) finansować wydatki świąteczne?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Aktualne dane wydają się być pewnym symptomem ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej. Jak wynika z danych GUS dot. koniunktury konsumenckiej, w listopadzie 2023 r. odnotowano poprawę zarówno obecnych, jak i przyszłych nastrojów konsumenckich w stosunku do poprzedniego miesiąca. Bieżący wskaźnik ufności konsumenckiej (BWUK), który opisuje tendencje konsumpcji indywidualnej, wyniósł 15,1 proc. i był o 2,8 p. proc. wyższy w stosunku do poprzedniego miesiąca. Największe wzrosty odnotowano dla ocen obecnej możliwości dokonywania ważnych zakupów oraz obecnej sytuacji ekonomicznej kraju (wzrosty odpowiednio o 7,0 p. proc. i 4,2 p. proc.). Dla pozostałych składowych wskaźnika wzrosty kształtowały się następująco: 1,7 p. proc. dla oceny przyszłej sytuacji ekonomicznej kraju, 1,0 p. proc. dla oceny przyszłej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego oraz 0,2 p. proc. dla oceny obecnej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego. W odniesieniu do listopada 2022 r. obecna wartość BWUK jest wyższa o 28,9 p. proc. **Z danych GUS wynika, że w zdecydowanej większości (49 proc.) Polacy nie odczuwają zmiany swojej sytuacji finansowej w ciągu ostatniego roku. Co ważne, na pogorszenie sytuacji wskazuje 34 proc., co oznacza znaczący spadek, bo aż o 23 p. proc. względem zeszłorocznych wyników.** Również pozytywną daną jest, że o 5 p. proc. wzrósł odsetek Polaków, którzy oceniają swoją sytuację finansową jako lepszą niż 12 miesięcy temu.

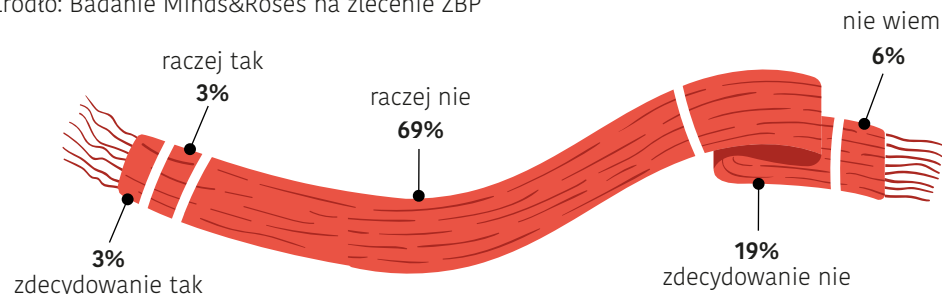
Jak w roku ubiegłym, Związek Banków Polskich razem z firmą badawczą Minds&Roses spytał Polaków o ich plany związane ze świątecznymi wydatkami. Zapytaliśmy naszych respondentów, ile zamierzają przeznaczyć na wydatki świąteczne w trzech najistotniejszych kategoriach: artykułów spożywczych i wydatków związanych z organizacją Świąt, prezentów dla rodziny i przyjaciół oraz podróży, bo przecież wielu z nas, chcąc spędzić ten czas w gronie najbliższych, wybierze się w rodzinne strony, a niektórzy mają w planach specjalne wyjazdy świąteczne z dala od swojego miejsca zamieszkania. Również zadaliśmy Polakom pytanie, gdzie zamierzają spędzić tegoroczne Święta oraz czy planują ograniczenie zakupów świątecznych, a jeśli tak, to wydatki, z której kategorii będą ograniczać.

Zapytaliśmy Polaków, w jaki sposób będą finansować wydatki świąteczne (w tym pytaniu możliwe było więcej niż jedno wskazanie). **Dla zdecydowanej większości – 86 proc., podobnie jak w latach poprzednich, źródłem finansowania będą**

bieżące dochody. O 3 p. proc. spadł odsetek osób deklarujących, że wydatki świąteczne będą finansować z oszczędności. Zgodnie z danymi Polskiego Funduszu Rozwoju za NBP, nasze oszczędności rosną. Wartość aktywów finansowych ogółem gospodarstw domowych była na koniec drugiego kwartału 2023 r. o 8,7 proc. wyższa niż na koniec II kw. 2022 r. i jednocześnie o 2,1 proc. większa niż na koniec pierwszego kwartału 2023 roku. Wartość aktywów finansowych netto gospodarstw domowych, czyli aktywa pomniejszone o zobowiązania, wyniosła 2 bln 108,2 mld zł na koniec II kw. – o 15 proc. wyższa niż na koniec II kw. 2022 r. i o 3,7 proc. większa niż w I kwartale 2023 r.

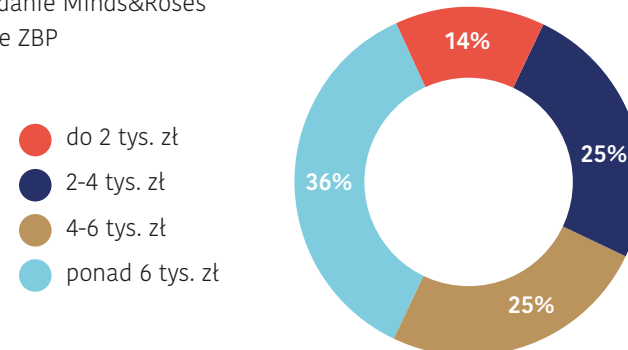
Czy obserwuje Pan(i) w tym roku wcześniejsze zainteresowanie klientów kredytami świątecznymi w porównaniu z poprzednimi latami?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Jakiej wartości kredyty konsumpcyjne w okresie przedświątecznym są w Pan(i) ocenie najbardziej popularne?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Z kolei, jak podaje Eurostat, stopa oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w 2022 r. osiągnęła wartość ujemną (-0,8 proc.). Średnia stopa oszczędności w krajach unijnych wyniosła 12,7 proc. Najwyższa była w Niemczech (19,9 proc.). Stopa oszczędności jest definiowana jako oszczędności gospodarstw domowych w relacji do ich dochodu rozporządzalnego. Ujemna stopa oszczędności oznacza, że gospodarstwa domowe wydawały więcej niż wynosił ich dochód rozporządzalny i w związku z tym albo korzystały ze zgromadzonych oszczędności z poprzednich okresów, albo zaciągały pożyczki na sfinansowanie swoich wydatków.

Dla 30 proc. badanych bieżące dochody nie będą wystarczające, aby w całości pokryć wszystkie wydatki związane z organizacją Świąt. Zakładają oni, że aby zrealizować swoje świąteczne plany będą musieli sięgnąć do zgromadzonych oszczędności lub też wspomóc się pożyczką. 2 proc. badanych zakłada, że wspomocze się kredytem zaciągniętym w banku, a 1 proc. myśli o pożyczce od rodziny lub znajomych. Także 1 proc. rozważa zastrzyk świątecznej gotówki, której źródłem będzie inna niż bank instytucja pożyczkowa.

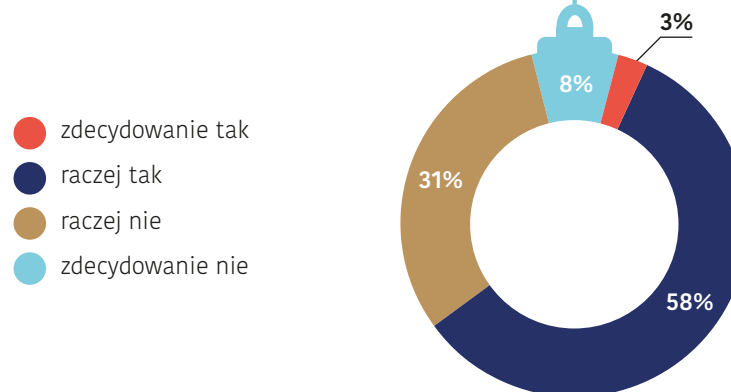
Zapytaliśmy również bankowców o przedświąteczne zainteresowanie Polaków kredytami konsumpcyjnymi. Zdecydowana większość badanych (88 proc.), w porównaniu z poprzednimi latami nie obserwuje w tym roku wcześniejszego zainteresowania klientów kredytami świątecznymi.

Jednak ogólnie w okresie przedświątecznym 61 proc. badanych notuje wzrost zainteresowania klientów kredytami konsumpcyjnymi. Wartość kredytów zaciąganych w okresie przedświątecznym jest silnie zróżnicowana, 36 proc. z nich wynosi ponad 6 tys. zł., jedna czwarta (25 proc.) zawiera się w kwocie 4-6 tys., kolejne 25 proc. mieści się w przedziale 2-4 tys., a 14 proc. ma wartość do 2 tys. zł.

Zapytaliśmy również Polaków, gdzie planują spędzić tegoroczne święta. Zdecydowanie od tego będzie zależeć koszt świąt i związane z nimi wydatki. Zdecydowana większość – 88 proc. – zamierza spędzić Święta w domu. 5 proc. deklaruje, że spędzi Święta w gronie przyjaciół, a 5 proc. planuje w tym czasie wakacje.

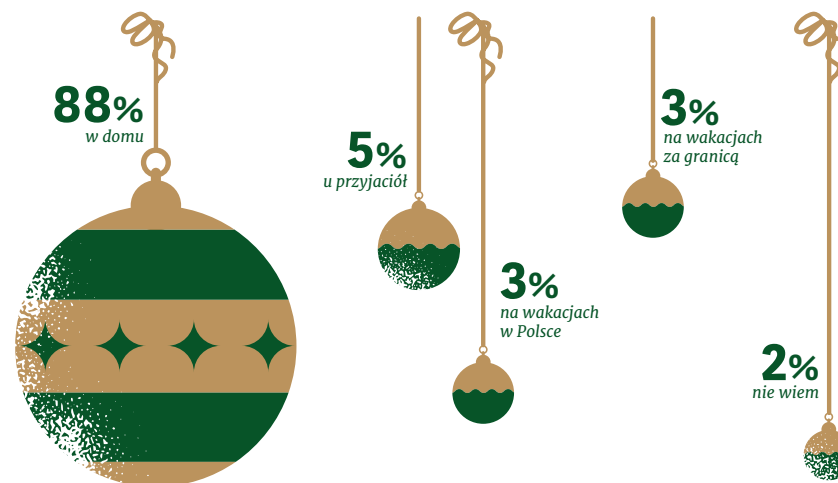
Czy w Pan(i) ocenie w okresie przedświątecznym wzrasta zainteresowanie klientów kredytami konsumpcyjnymi?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Gdzie zamierza Pan(i) spędzić tegoroczne święta?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Rozdział II

Świąteczne wydatki – plany

Jak wynika z naszego badania, statystyczny Polak planuje w czasie nadchodzących Świąt wydać przeciętnie nominalnie **1490 zł**. Jest to niewiele więcej w stosunku do świątecznych wydatków deklarowanych w analogicznym badaniu w roku ubiegłym (1427 zł). Zdecydowanie jest to wpływ spadającej inflacji. Odczyt GUS wskaźnika cen towarów konsumpcyjnych (CPI) wyniósł w październiku 6,6 proc. względem poziomu notowanego w analogicznym okresie 2022 r.

Największą część świątecznych wydatków – przeciętnie nominalnie 607 zł – stanowią artykuły spożywcze i organizacja Świąt. W przypadku tej kategorii obserwujemy wzrost deklarowanych wydatków względem ubiegłego roku o 3,8 proc. **Na prezenty dla najbliższych przeciętnie przeznaczymy 565 zł – nominalnie aż o 13 proc. więcej niż rok wcześniej, z kolei na podróże świąteczne i dojazdy wydamy średnio 318 zł – to o 7 proc. mniej niż w roku ubiegłym.** Pamiętajmy, że są to jednak wartości uśrednione. W przypadku artykułów spożywczych blisko połowa osób – 49 proc. planuje zmieścić się w przedziale wydatków do 500 zł, a najczęściej – w 26 proc. przypadków wskazywana jest kwota pomiędzy 301 i 500 zł. Dla 18 proc. wydatki będą rzędu 501–800 zł, a dla kolejnych 11 proc. – 801–1000 zł. Między 1001 a 1500 zł na jedzenie wyda 7 proc. Polaków, a powyżej tej kwoty już tylko 5 proc. Dla 11 proc. respondentów kwota wydatków na artykuły spożywcze to jeszcze niewiadoma.

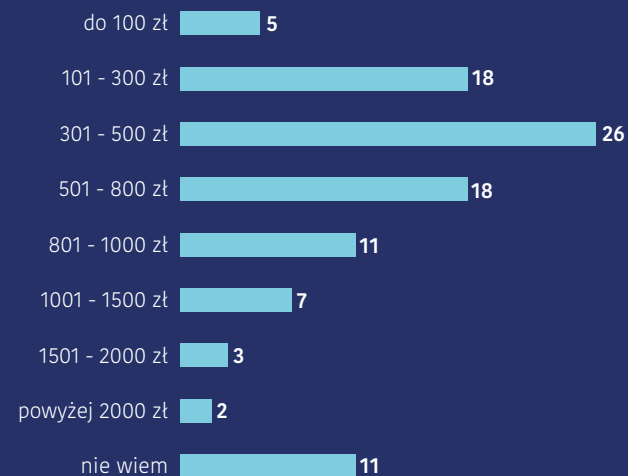
Ile zamierza Pan(i) wydać na Święta biorąc pod uwagę artykuły spożywcze i organizację świąt?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

Artykuły spożywcze i organizacja Świąt

Kwoty wydatków świątecznych | dane w %

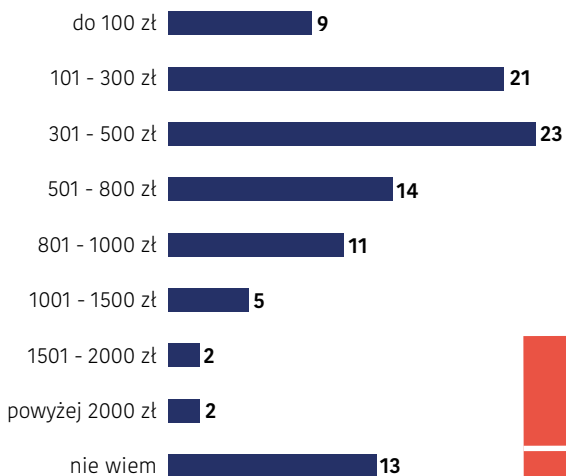
Jeśli chodzi o prezenty, na które średnio Polacy chcą wydać mniej niż w roku ubiegłym, to plany wydatków do 500 zł deklaruje łącznie 53 proc. badanych.

Droższe prezenty – do 800 zł – planuje 14 proc., a do 1000 zł – kolejne 11 proc. 5 proc. Polaków zamierza wydać na prezenty między 1001 a 1500 zł, a 4 proc. wyda jeszcze więcej.

Najwięcej niewiadomych jest jednak w przypadku podróży i przejazdów – aż 26 proc. badanych nie rozważa jeszcze budżetów na transport, ale 34 proc. już wie, że nie zamierza wydać więcej niż 100 zł.

Ile zamierza Pan(i) wydać na Świąta biorąc pod uwagę prezenty?

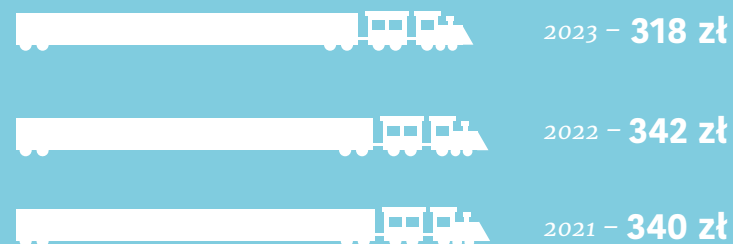
Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

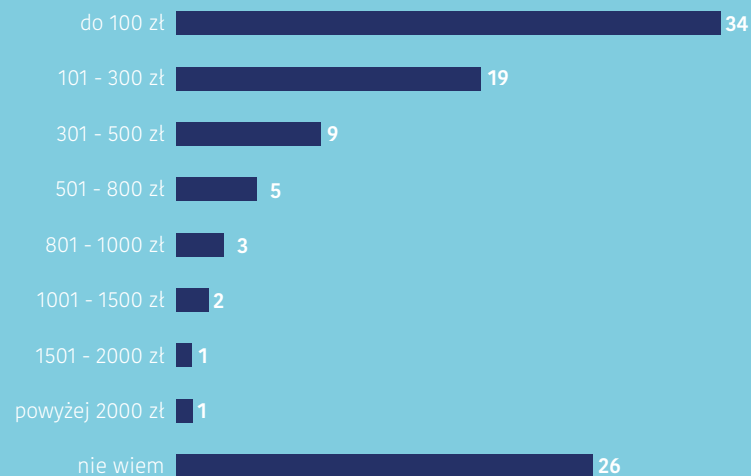
Ile zamierza Pan(i) wydać na Świąta biorąc pod uwagę przejazdy i podróże?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

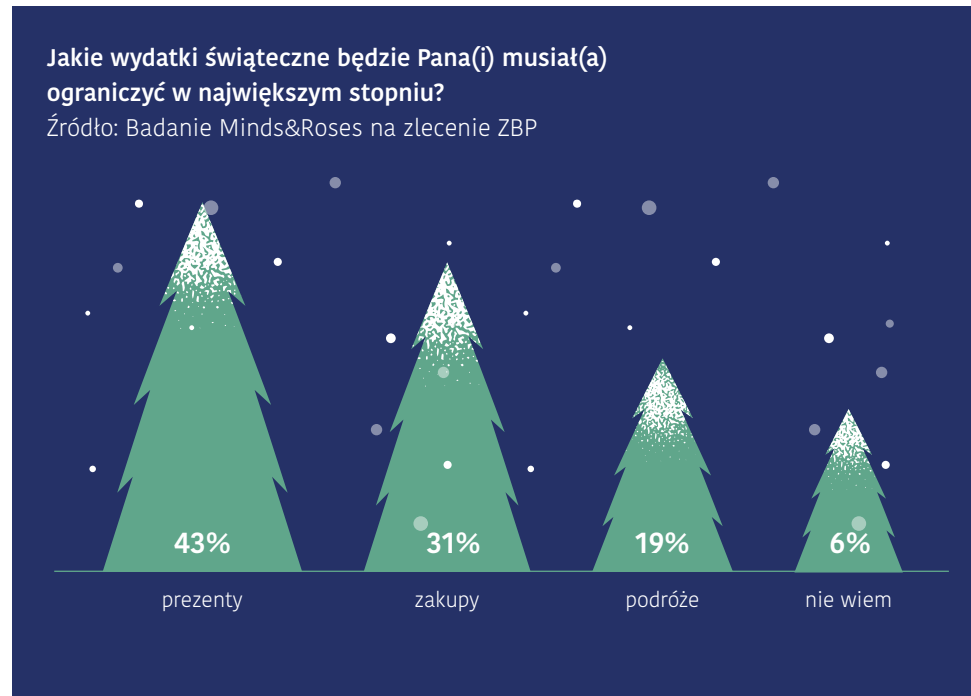
Przejazdy i podróże

Kwoty wydatków świątecznych | dane w %

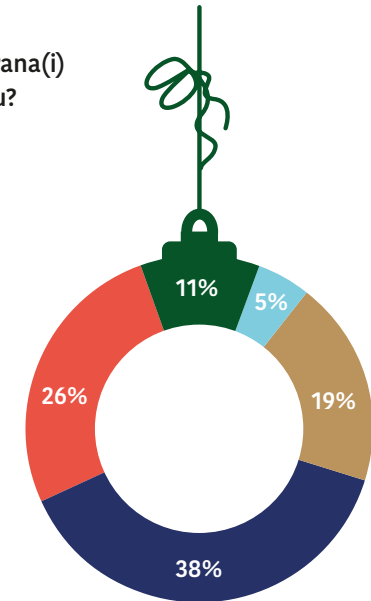
W zeszłym roku pytaliśmy Polaków, czy w aktualnej sytuacji gospodarczej i rosnącej inflacji planują jakieś ograniczenia zakupów świątecznych. Twierdzącą odpowiedź udzieliło 73 proc. respondentów. **Dzisiaj, przy znacznie niższym odczycie inflacji niż w analogicznym okresie ubiegłego roku, o ograniczeniach wydatków na Święta myśli już tylko 64 proc. osób (odpowiedź „zdecydowanie tak” padała o 8 p. proc. rzadziej niż rok temu).** Wśród tych osób, które myślą o ograniczeniu wydatków w aktualnej sytuacji, największy odsetek – 43 proc. planuje zaoszczędzić na prezentach. To zbliżony odsetek wskazań w porównaniu z zeszłym rokiem, podobnie zresztą jak w przypadku pozostałych kategorii świątecznych oszczędności. Skromniejszy stół świąteczny i ograniczenie wydatków na artykuły spożywcze deklaruje 31 proc. osób, natomiast co piąta osoba, spośród tych, które planują oszczędności, będzie poszukiwała ich przede wszystkim w sferze wydatków na transport.

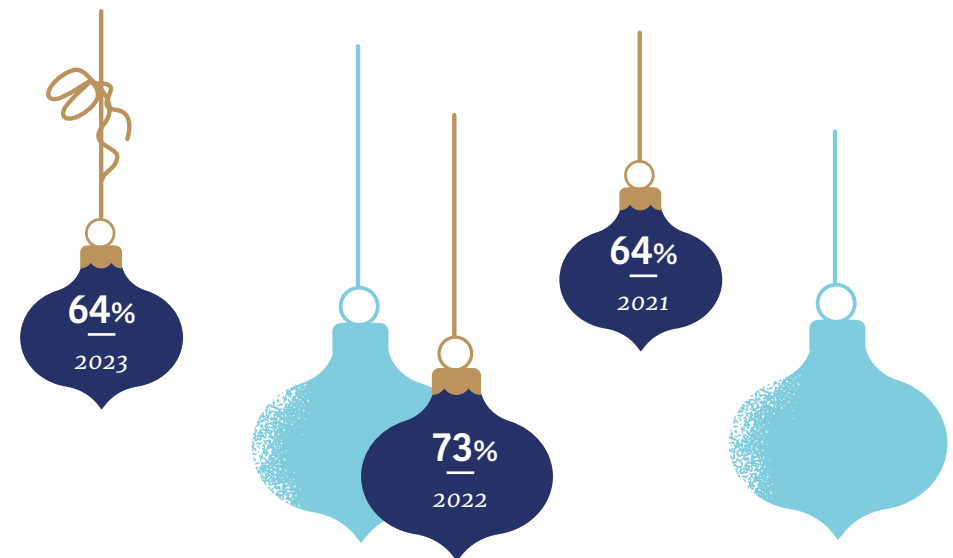
Czy w aktualnej sytuacji gospodarczej planuje Pana(i) ograniczenie zakupów świątecznych w tym roku?

Źródło: Badanie Minds&Roses na zlecenie ZBP

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie wiem

Plany ograniczenia zakupów świątecznych w poszczególnych latach:

Rozdział III

Świąteczny portfel – rzeczywistość

Święta to magiczny czas, ale jednocześnie co roku stanowi najbardziej odczuwalny z perspektywy portfeli Polek i Polaków czas w kalendarzu. Czar więc pryska, gdy analizujemy wydatki, które czekają nas w grudniu. Zakupy obejmują produkty spożywcze, prezenty, dekoracje i ozdoby, a często również dojazd do rodziny, czyli dodatkowe koszty paliwa lub biletów. Niektórzy, chcąc wykorzystać przysługujące dni wolne, decydują się dodatkowo na krótki urlop – w Polsce lub za granicą. Podobnie jak w poprzednich latach, postanowiliśmy sprawdzić ceny najpopularniejszych produktów (poł. listopada br.), które lądują w koszykach Polaków podczas przedświątecznych zakupów. Sprawdzamy też koszt cateringu, na który coraz częściej decydują się zabiegani i zapracowani. W naszych szacunkach odpowiadamy na pytanie „Ile kosztują 4-osobową rodzinę bożonarodzeniowe zakupy – żywność, prezenty i dekoracje?”. Zapraszamy do lektury!

Wydatki 4-osobowej rodziny

Biorąc pod uwagę utrzymującą się od dłuższego czasu wysoką inflację, możemy przewidywać, że nadchodzące święta będą kosztowne. Taki trend ilustrują dane zebrane z popularnych sklepów internetowych. Ceny większości produktów znacząco wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem. Najwięcej zapłacimy za żywność. Inwestycja w odpowiednie przygotowanie do uroczystej kolacji również odbije się na naszym budżecie. Szacowane koszty związane z zakupem świątecznych ubrań czy nową fryzurą wyniosą średnio 1160 zł, co oznacza wzrost o 360 zł w porównaniu z ubiegłym rokiem. Sporym wydatkiem okazuje się udekorowanie domu, zwłaszcza jeśli chodzi o ceny choinki, które w tym roku wynoszą od 90 do 225 zł za żywą i 149-380 zł za sztuczną. Za pozostałe ozdoby świąteczne zapłacimy łącznie 323 zł. **Zgodnie z obliczeniami, 4-osobowa rodzina, składająca się z rodziców i dwójki dzieci, wyda na Święta w tym roku około 3739,70 zł.** Do tego trzeba doliczyć koszty zakupu upominków, które w każdej rodzinie wyglądają inaczej.

Podstawowymi produktami niezbędnymi do przygotowania tradycyjnych potraw wigilijnych są przede wszystkim ryby, na czele z karpem. Obecnie, kupując karpia bezpośrednio od hodowcy, należy się liczyć z wydatkiem oscylującym w granicach 25-30 zł. W sklepach, supermarketach i na bazarach ceny są nieco wyższe ze względu na dodatkową marżę, jaką nakładają sprzedawcy. Niemniej jednak, wybierając się do marketu, mamy gwarancję zakupu ryb najwyższej jakości, a także korzystamy z szybkości, wygody i dostępu do wszystkich potrzebnych produktów w jednym miejscu. W tym roku za kilogram karpia w sklepie zapłacimy średnio 80 zł. Należy mieć jednak na uwadze, że tuż przed świętami ceny ryb mogą wzrosnąć nawet kilkukrotnie.

Świąteczny rachunek 4-osobowej rodziny w 2022 i 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

	2022 r.	2023 r.
 choinka	179 zł	188 zł
 nowe lampki choinkowe	49 zł	60 zł
 pozostałe ozdoby świąteczne	250 zł	263 zł
 karp (2 kg)	98 zł	160 zł
 miód lipowy (1 l)	48 zł	40 zł
 mak (1 kg)	31 zł	48 zł
 jaja L (10 szt.)	12 zł	15,5 zł
 olej słonecznikowy (1 l)	14 zł	12 zł
 masło (200 g)	9,5 zł	7 zł
 ser gouda (0,5 kg)	15 zł	20 zł
 mleko 2 proc. (1 l)	4,2 zł	4,2 zł
 mąka pszenna typu 500 (1 kg)	4 zł	6 zł
 pieczywo (3 bochenki)	21 zł	24 zł
 napoje bezalkoholowe	75 zł	90 zł
 herbata	18 zł	20 zł
 owoce różne	42 zł	60 zł
 warzywa różne	33 zł	55 zł
 słodycze różne	46 zł	77 zł
 pozostała żywność	950 zł	990 zł
 ubrania i fryzjer	800 zł	1160 zł
 pełen bak paliwa	355 zł	440 zł
RAZEM:	3053,7 zł	3739,7 zł

Inne ryby, które często goszczą na wigilijnym stole, to m.in. śledź, pstrąg oraz łosoś, przy czym ten ostatni wychodzi najdrożej. Cena łososa waha się od 141 do 161 zł w zależności od tego, czy wybieramy rybę świeżą, czy wędzoną. Z kolei najbardziej przystępny cenowo jest filet śledziowy, którego cena w tym roku nieznacznie spadła do 30 zł/kg.

Ryby na świąteczny stół

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

	2022 r.	2023 r.
Filet śledziowy	35 zł/kg	30 zł/kg
Płaty karpia ze skórką	49 zł/kg	80 zł/kg
Pstrąg patroszony	32 zł/kg	43,2 zł/kg
Łosoś norweski	78 zł/kg	141 zł/kg
Łosoś wędzony	160 zł/kg	161 zł/kg

Gdy sklepy napelniają się aromatem mandarynek i pomarańczy od razu czujemy, że zbliżają się Święta. Te soczyste, słodkie cytrusy wpisały się na stałe w wystrój świątecznego stołu i trudno wyobrazić sobie teraz świąteczną atmosferę bez nich. Często ozdabiamy je goździkami, nadając otoczeniu świątecznej aury. Łagodna jesień miała korzystny wpływ na zbiory i dostępność zarówno owoców, jak i warzyw. Jednak sezonowy efekt dobiega końca i istnieje ryzyko, że w nadchodzących miesiącach ceny ponownie wzrosną.

W okresie świątecznym nie obowiązują żadne diety, a więc na wigilijnym stole nie może zabraknąć różnorodnych słodczy i deserów. Wśród tych smakołyków niezwykle popularne są nadziewane pierniki, korzenne herbatniki oraz mikołajki z czekolady. W tym roku ceny niektórych słodczy wzrosły niemal dwukrotnie. To towar, który w listopadzie odnotował wzrost cen na poziomie 14,6 proc. rok do roku. Powodem takiego stanu jest stosunkowo wysoka cena składników niezbędnych do produkcji wyrobów cukierniczych, takich kakao czy cukier.

Owoce

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

	2022 r.	2023 r.
Cytryny	9,50 zł/kg	6 zł/kg
Banany	6 zł/kg	5 zł/kg
Pomarańcze	8 zł/kg	8,3 zł/kg
Jabłka	3 zł/kg	4 zł/kg
Mandarynki	9,99 zł/kg	12 zł/kg
Imbir	3,12 zł/ 100g	4 zł/100 g
Goździki całe	10 zł/ 100g	17,9 zł/100 g

Słodczy

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

	2022 r.	2023 r.
Mikołajki z czekolady	12 zł/ 90 g	11,50 zł/ 90 g
Czekolada mleczna	4 zł/ 100 g	4 zł/100 g
Herbatniki korzenne	29,97 zł/kg	31 zł/kg
Ptasie mleczko	22 zł/ 400g	16 zł/340 g
Pierniki nadziewane	33,2 zł/kg	40 zł/kg
Czekolada z marcepanem	46 zł/ 175 g	149 zł/kg

Ceny żywych choinek

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

Jodła kaukaska
cięta

250 cm	225 zł /szt.
225	185 zł /szt.
200	165 zł /szt.
175	145 zł /szt.
150	120 zł /szt.
125	100 zł /szt.
100	

Świerk pospolity
cięty

190 zł /szt.
165 zł /szt.
145 zł /szt.
125 zł /szt.
110 zł /szt.
90 zł /szt.

Ceny sztucznych choinek

Źródło: Opracowanie własne, ceny zaokrąglone

Jodła

250 cm	349 zł /szt.
220	289 zł /szt.
180	229 zł /szt.
150	149 zł /szt.

Świerk

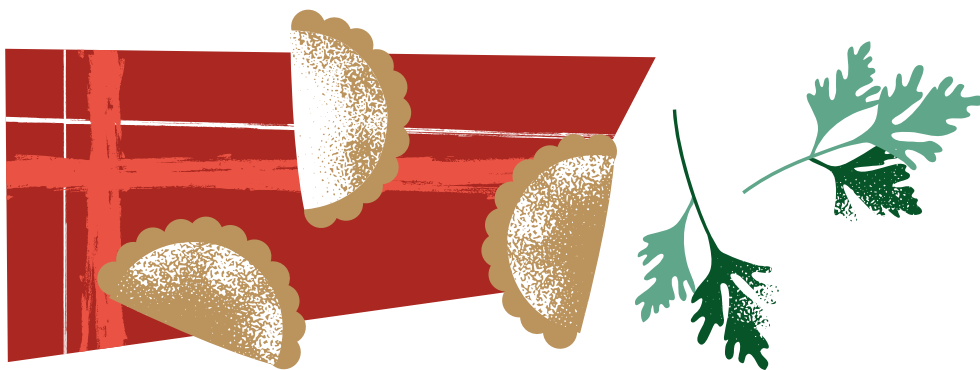
380 zł /szt.
300 zł /szt.
240 zł /szt.
160 zł /szt.

Choinka jest jednym z najważniejszych symboli Świąt. W każdym domu wygląda nieco inaczej. U niektórych jest subtelna, utrzymana w jednolitej kolorystyce z przemyślanymi dekoracjami, podczas gdy u innych przybiera wielobarwny charakter z bogatymi zdobieniami. Przy wyborze drzewka warto zastanowić się, czy chcemy postawić na żywą, czy też sztuczną choinkę. Obie opcje mają swoje plusy i minusy. Żywa choinka wnosi do domu niepowtarzalny aromat, nadając jeszcze bardziej świątecznego klimatu. Natomiast sztuczne drzewko posłuży przez wiele lat, eliminując konieczność sprzątania opadłych igieł. Wybór między nimi to decyzja istotna, ale i związana z pewnymi kosztami. Cena choinki zależy zarówno od gatunku drzewka, jak i jego wysokości. Najwyższą jodłę kaukaską można nabyć nawet za 225 zł, podczas gdy świerk o tej samej wysokości kosztuje już 190 zł. Z kolei sztuczne choinki mieszczą się w przedziale cenowym od 149 do 380 zł. Do tego trzeba doliczyć koszty stojaka i opakowania. Oczywiście, oprócz samej choinki, niezbędne są również bombki, lampki, łańcuchy, girlandy i inne ozdoby. Choć warto wykorzystać starsze dekoracje z poprzednich lat, czasami niestety ulegają one zniszczeniu.

Ile zapłacimy za świąteczny catering?

Dla większości Polaków tradycyjne potrawy i bogato zastawiony stół stanowią nieodłączny element Świąt. Jednak przygotowanie dwunastu pysznych potraw to pełnoetatowa praca. Niektórzy rozpoczynają przygotowania nawet kilka dni przed Wigilią, aby ze wszystkim zdążyć. Dlatego też coraz częściej decydujemy się na korzystanie z cateringu świątecznego, oferowanego przez restauracje czy firmy cateringowe. Taka decyzja pozwala nie tylko zaoszczędzić czas spędzony w kuchni, ale także z pełnym spokojem celebrować te wyjątkowe chwile w gronie rodziny. W świątecznym menu królują przede wszystkim dania rybne. Za smażony filec z karpia zapłacimy około 26 zł za porcję 180 g, co wychodzi średnio 144 zł/kg. W ubiegłym roku cena ta wynosiła 133 zł/kg. Dorsz po grecku kosztuje około 100 zł/kg, natomiast śledź pod pierzynką z buraków 90 zł/kg. Trudno wyobrazić sobie święta bez czerwonego barszczu, którego cena w tym roku wynosi 36 zł za litr. Do tego trzeba doliczyć uszka z kapustą i grzybami, za które zapłacimy średnio 3 zł za sztukę. W niektórych domach zamiast barszczu jada się krem grzybowy z borowikami. Koszt takiej zupy to 48 zł za litr. Na świątecznym stole nie może

zabraknąć także tradycyjnej sałatki jarzynowej, której cena wynosi 50 zł/kg. Obecnie już mało kto decyduje się na samodzielne lepienie pierogów z uwagi na czasochłonność tego zajęcia. Dlatego coraz częściej sięgamy po gotowe dania z restauracji. Pierogi z kapustą i grzybami kosztują średnio 3,5 zł za sztukę. Pierogi z mięsem są zazwyczaj nieco droższe. W naszym zestawieniu znalazły się pierogi z gęsiną, których koszt to 4,5 zł/szt. Na deser restauracje proponują tradycyjnego makowca. Średnio za kilogram tego ciasta zapłacimy 45 zł.

Świąteczne zakupy w internecie

Zakupy spożywcze na Święta zazwyczaj robimy w sklepach stacjonarnych. Rzeczy, które można kupić z wyprzedzeniem, np. dekoracje, prezenty, coraz częściej zamawiamy przez Internet. Według raportu GEMIUS „E-commerce w Polsce 2023” kategorii produktów najczęściej wybierane przez osoby kupujące online to: odzież (w tym dodatki, akcesoria), obuwie, kosmetyki i perfumy, książki i płyty, produkty farmaceutyczne, odzież sportowa oraz sprzęt RTV/AGD.

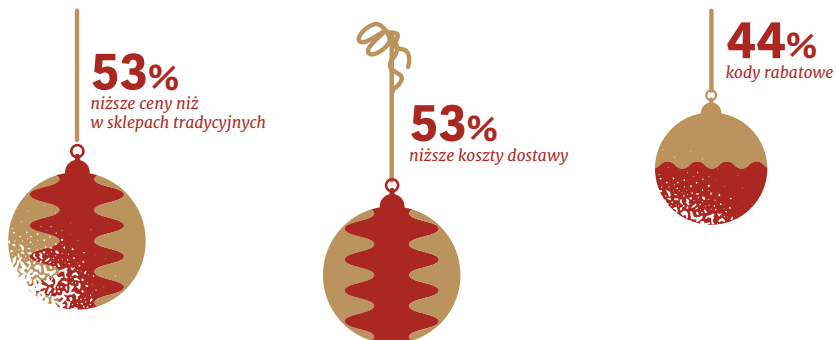
Porównanie cen przykładowych dań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie cen cateringu z Gdańska

	2022 r.	2023 r.
ZUPY		
Barszcz czerwony	30 zł/litr	36 zł/litr
Krem grzybowy z borowikami	45 zł/litr	48 zł/litr
PRZYSTAWKI		
Dorsz po grecku	100 zł/kg	100 zł/kg
Śledź pod pierzynką z buraków	90 zł/kg	90 zł/kg
Sałatka jarzynowa	50 zł/kg	50 zł/kg
Wigilijna kapusta z grochem	70 zł/kg	80 zł/kg
PIEROGI, USZKA, PASZTECIKI		
Pierogi z kapustą i grzybami	3 zł/szt.	3,50 zł/szt.
Pierogi z gęsiną	4 zł/szt.	4,50 zł/szt.
Uszka z kapustą i grzybami	2 zł/szt.	3 zł/szt.
Paszteciki z kapustą i grzybami	4 zł/szt.	4 zł/szt.
DANIA GŁÓWNE		
Smażony filet z karpia	20 zł/150 g	26 zł/180 g
Połędwiczka w sosie borowikowym	24 zł/200 g	28 zł/180 g
CIASTA		
Makowiec	45 zł/kg	45 zł/kg

Czynniki, które skłoniłyby użytkowników do częstszego robienia zakupów online

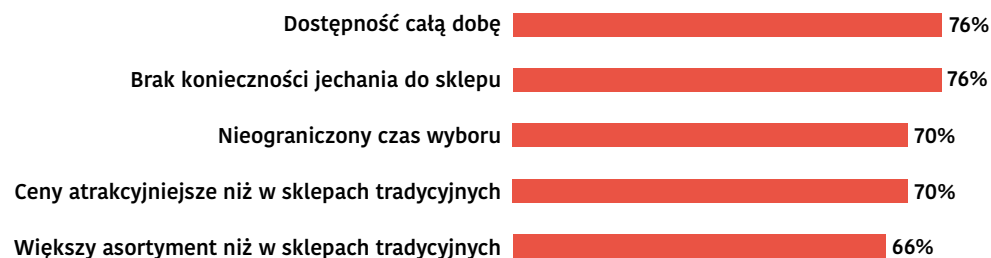
Źródło: GEMIUS „E-commerce w Polsce 2023”

Motywacją do wybierania tej formy zakupów jest dostępność przez całą dobę oraz wygoda – to najważniejsze czynniki wymieniane w badaniu GEMIUS „E-commerce w Polsce 2023” przez 76 proc. badanych. W przypadku zakupów świątecznych jeszcze bardziej zwracamy uwagę na te czynniki, aby zaoszczędzić czas podczas przygotowań. Istotne dla osób kupujących online są także nieograniczony czas wyboru oraz kwestie finansowe – ceny są postrzegane jako niższe niż w sklepach stacjonarnych. Dodatkowymi korzyściami są niższe koszty dostawy i możliwość wykorzystania kodów rabatowych.

Czynniki motywujące do robienia zakupów online

Źródło: GEMIUS „E-commerce w Polsce 2023”

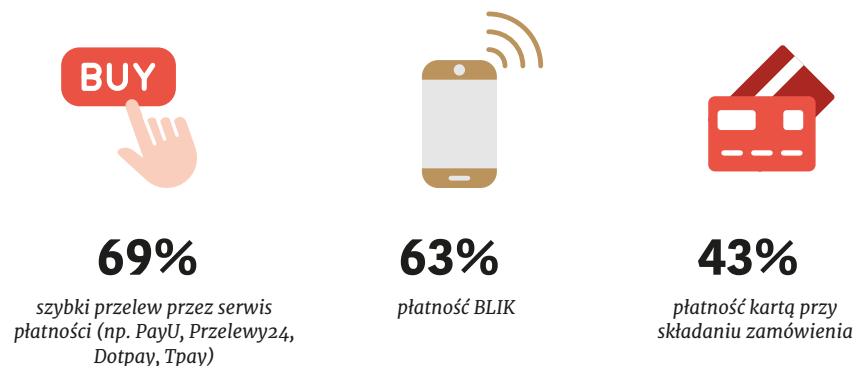

Odsetek polskich internautów, którzy kupują online rośnie z roku na rok – obecnie wynosi 79 proc.

Większość, bo aż 75 proc., zakupy robi na polskich stronach. Natomiast ze sklepów zagranicznych korzysta 30 proc. Nieduża część internautów zakupy robi za pośrednictwem social mediów – obecnie jest to jedynie 19 proc.

Formy płatności wykorzystane kiedykolwiek podczas zakupów online

Źródło: GEMIUS „E-commerce w Polsce 2023”

Z badania GEMIUS wynika, że kupujący online najchętniej płacą za zakupy, dokonując szybkich przelewów – liderami w tym zakresie są marki PayU oraz Przelewy24. W najmłodszej grupie wiekowej chętniej wybierane są jednak płatności BLIK.

Święta z rodziną

Większość Polaków nie wyobraża sobie Świąt bez wizyty u bliskich i wspólnego celebrowania tych wyjątkowych chwil. Wigilię zazwyczaj spędzają w domu, w gronie najbliższych. Pierwszego i drugiego dnia Świąt odwiedzają natomiast rodzinę i znajomych.

Sprawdziliśmy, ile w 2023 roku będą kosztować świąteczne odwiedziny. Przyjęliśmy koszt dla 4-osobowej rodziny mieszkającej w Warszawie i udającej się do najbardziej popularnych kierunków w Polsce.

W porównaniu do listopada 2022 roku cena benzyny w 2023 roku utrzymuje się na podobnym poziomie. Diesel natomiast jest tańszy, a cena LPG wzrosła nieznacznie.

Obliczenia dotyczą przejazdu w jedną stronę. Czyli, aby obliczyć koszt podróży, uwzględniając koszty powrotu do domu, trzeba przemnożyć podane kwoty przez 2. Do obliczeń przyjęliśmy, że koszt benzyny Pb 95 to 6,52 zł/litr (stan na 17 listopada), koszt oleju napędowego 6,71 zł, a spalanie samochodu na tej trasie to średnio 8 litrów/100 km. W przypadku samochodu na gaz przyjęliśmy, iż cena to 3,06 zł/l, a spalanie na trasie – w przypadku samochodu napędzanego LPG – to średnio 10 litrów/100 km.

Ceny paliw

Źródło: Opracowanie własne.

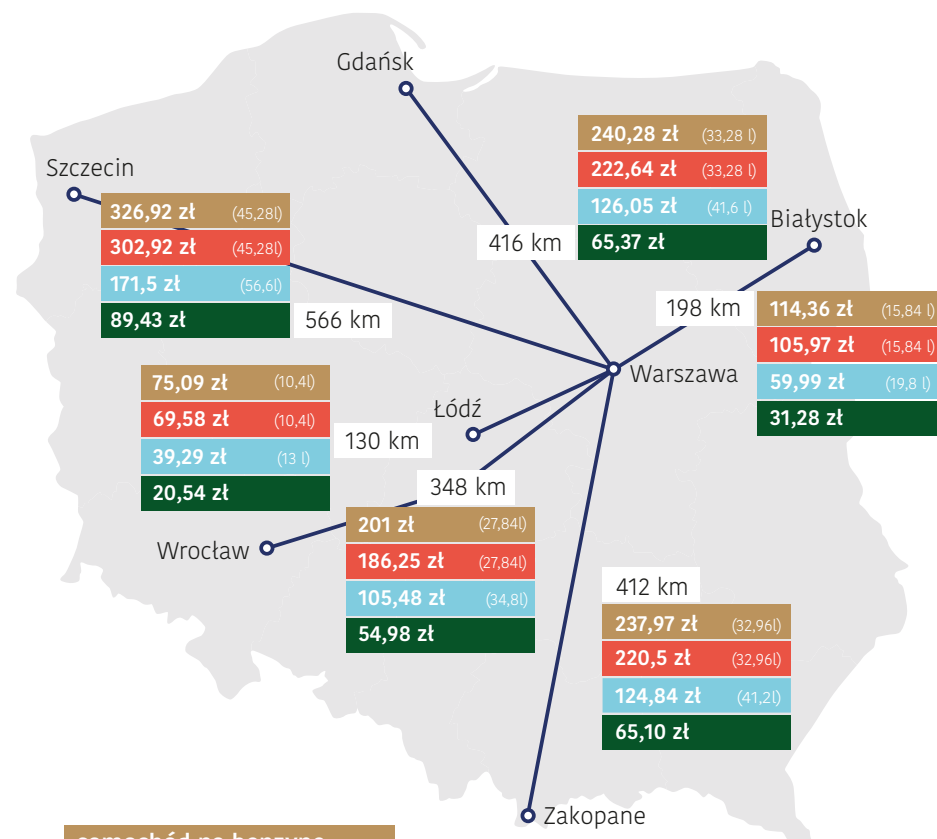
PB 95	6,52 zł
PB 98	6,86 zł
ON	6,71 zł
ON +	6,94 zł
LPG	3,06 zł

W naszym obliczeniu uwzględniliśmy również podróże samochodem elektrycznym. Według licznika elektromobilności uruchomionego przez Polskie Stowarzyszenie Paliw Alternatywnych (PSPA) pod koniec września 2023 br. na polskich drogach jeździło 87,7 tys. pojazdów elektrycznych. Można je ładować w ponad 2 tys. punktów na terenie całego kraju. Przyjęliśmy, że posiadacze „elektryków” podejmą się ładowania w gniazdku domowym przystosowanym do tego rodzaju operacji. W 2023 r. średnia cena 1 kWh to 0,79 gr, natomiast średnie „spalanie” pojazdu elektrycznego na 100 km poza miastem to 20 kWh.

Jedziemy do rodziny na Święta

Źródło: Opracowanie własne.

samochód na benzynę
samochód na ON
samochód na gaz LPG
samochód elektryczny

dystans w nawiasach całkowite spalanie na trasie

Świąteczne wyjazdy Polaków – morze, góry, zagranica

Czas Bożego Narodzenia to okres kojarzący się z długimi przygotowaniami oraz spotkaniami przy wspólnym stole w gronie rodziny, choinką i prezentami. Jednak w ostatnich latach obserwujemy zmiany w trendach – zamiast tradycyjnych obchodów coraz więcej Polaków planuje spędzić ten czas na wyjeździe. Najchętniej wybierają polskie morze i góry. W przypadku pobytu w górach w 2023 r. największą popularnością cieszą się Zakopane i Poronin. Miłośnicy sportów zimowych decydują się na pobyt w Wiśle lub Szczyrku. W przypadku pobytu nad morzem, wśród najczęściej wybieranych miejscowości są Gdańsk, Sopot, Gdynia i Kołobrzeg. Sprawdziliśmy propozycje dostępne na jednej z popularnych platform rezerwacyjnych. Ceny wypoczynku w okresie świątecznym prezentują się następująco:

Święta w górach i nad morzem w 2023 roku
 Źródło: Opracowanie własne

w górach	nad morzem
zakwaterowanie ze śniadaniem w trzygwiazdkowym hotelu w Wiśle – od 253 zł/ os. za dobę	Zakwaterowanie ze śniadaniem w hotelu trzygwiazdkowym w Kołobrzegu – od 407 zł/ os. za dobę
zakwaterowanie ze śniadaniem w pensjonacie w Zakopanem – od 502 zł/ os. za dobę	Zakwaterowanie ze śniadaniem w apartamencie w centrum Gdańska – od 426 zł/ os. za dobę

Sylwester za granicą

Źródło: Opracowanie własne.

Egipt	3947,3 zł/os. za 7 noclegów
Tunezja	2385,5 zł/os. za 7 noclegów
Maroko	6527,1 zł/os. za 7 noclegów

Pomimo rosnącej inflacji Polacy nie rezygnują z sylwestrowych planów. Wielu postanawia wykorzystać wolne dni na wyjazd za granicę. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się północna Afryka – w szczególności kierunki takie jak Egipt, Tunezja czy Maroko. Ich głównym atutem jest gwarantowana ciepła i słoneczna pogoda, nawet zimą. Na popularność tych kierunków zdecydowanie wpływa również ich stosunkowa bliskość geograficzna. Mamy możliwość znalezienia lotów bezpośrednich lub z jedną przesiadką w naprawdę atrakcyjnych cenach.

W poprzednich latach Egipt był najczęściej wybieranym przez Polaków miejscem na sylwestrowy wyjazd za granicę. Atrakcyjne czynniki, takie jak ciepła pogoda, piękne plaże i luksusowe hotele w przystępnych cenach, przyciągają licznych entuzjastów sylwestrowej zabawy. Podobnie jest i w tym roku. Średnio za siedem dni w Egipcie zapłacimy 3947,3 zł za osobę.

Dużym zainteresowaniem cieszy się również Tunezja. Większość kurortów i hoteli organizuje specjalne kolacje i imprezy sylwestrowe dla gości. Można też powitać Nowy Rok na plaży lub spacerując po lokalnych straganach. Pobyt w Tunezji wychodzi taniej niż w Egipcie. Ceny zaczynają się już od 2000 zł, a średni koszt tygodniowego pobytu wynosi 2385,5 zł.

Polacy najchętniej wybierają ciepłe, tropikalne kierunki na Sylwestra. Jednym z takich miejsc jest Maroko. Świętowanie Nowego Roku pod gwiazdzystym niebem pustyni Sahary to z pewnością niezapomniane przeżycie. Jednak za takie doświadczenie przyjdzie nam zapłacić więcej. Przeciętny koszt tygodniowego pobytu w Maroku to około 6527 zł za osobę. Na liście popularnych kierunków na sylwestrową zabawę znajdują się również Dominikana, Madagaskar, Tajlandia i Dubaj, jednak ceny dla tak odległych miejsc są znacząco wyższe.

Rozdział IV

Bezpieczne finanse – chroń swoje pieniądze i tożsamość!

Święta to magiczny czas, ale nie pozwól, by niczym w magicznej sztuczce, z Twojego konta nagle zniknęły oszczędności! Dbaj o bezpieczeństwo podczas dokonywania płatności czy wypłat pieniędzy z bankomatu. Chroń swoje dane, PINy, kody i urządzenia mobilne, za pomocą których bankujesz. Pamiętaj, że dokumenty oraz karty płatnicze to nie są zwykłe kawałki plastiku – to nasza tożsamość i finanse.

Złodzieje nie próżnują również w Święta. Wykorzystują świąteczną gonitwę i nasze rozkojarzenie, by ze wzmożoną siłą i pomysłowością atakować swoje ofiary w zatłoczonych sklepach czy autobusach. Coraz częściej stosują wyrafinowane metody, w tym socjotechniki, by dostać się do naszych zasobów. Dlatego zachowaj rozsądek i rozwagę robiąc zakupy – zarówno te stacjonarne, jak i online. Nie ulegaj świątecznej gorączce, nakręcanej głównie przez producentów i sprzedawców.

Pamiętaj o tych zasadach bezpieczeństwa i cyberbezpieczeństwa

Bezpieczne korzystanie z bankomatu

Zwróć uwagę na:

- liczbę osób zebranych w pobliżu bankomatu i ich zachowanie,
- dodatkowe/nadmiarowe wyposażenie bankomatu np. nakładkę na klawiaturę lub ukryte „oko kamery”,
- lokalizację bankomatu – korzystaj z bankomatów w miejscach chronionych i dobrze oświetlonych np. przy placówkach bankowych,
- osoby podążające za Tobą po wypłacie środków.

Pamiętaj

Jeśli wygląd lub funkcjonowanie bankomatu wzbudzi Twoje podejrzenia, nie wykonuj transakcji!

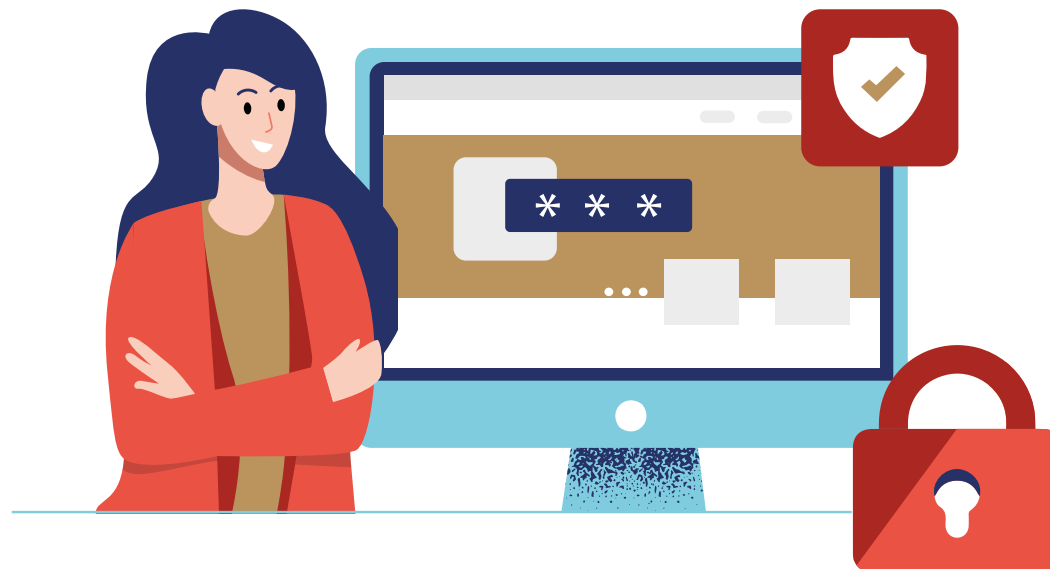

Bezpieczeństwo kodu PIN, loginów i haseł do bankowości internetowej

Jak się chronić?

- nigdy nie zapisuj PIN-u, loginów i haseł do bankowości internetowej, w szczególności nigdy nie zapisuj PIN-u do karty bankowej na karcie bankowej, ani nie przechowuj go w portfelu,
- wymyśl PIN, login i hasło, które nie będą oczywiste – nie powinna to być data urodzin czy ciąg takich samych cyfr,
- jeśli posiadasz kilka kont, każdemu nadaj inny login i hasło, a dla każdej karty nadaj różny PIN,
- uważnie czytaj otrzymywane z banku komunikaty (SMS/mail) – mogą one dotyczyć operacji, której faktycznie nie chcesz wykonać, np. zmiany lub nadania haseł, dodania zaufanych urządzeń,

- reaguj szybko na otrzymane z banku komunikaty o nieautoryzowanej przez Ciebie próbie logowania na konto lub transakcji, której nie wykonywałeś,
- zmieniaj hasła co pewien czas np. co pół roku oraz zawsze, gdy masz podejrzenie, że mogły zostać ujawnione,
- rozważ skorzystanie z usług dodatkowych, np. alertu po każdej transakcji lub informacji o stanie konta na koniec dnia,
- sprawdzaj wyciąg z konta, a w przypadku podejrzanych transakcji zgłoś problem swojemu bankowi,
- nikomu nie pożyczaj swojej karty i nigdy nie podawaj nikomu swojego PIN-u.

Straciłeś kartę? Nie ryzykuj

Jeśli straciłeś kartę bankową (niezależnie czy w wyniku kradzieży, czy zgubienia) – natychmiast ją zastrzeż! Skorzystaj z wygodnego, międzybankowego **Systemu Zastrzegania Kart**.

1. Zadzwoń pod numer **(+48) 828 828 828**. Infolinia działa 24 godziny na dobę, przez 7 dni w tygodniu. Możesz dzwonić z kraju i z zagranicy.
2. Wypowiedz nazwę swojego banku, a system Cię z nim połączy.
3. Odpowiedz na kilka pytań weryfikacyjnych i bezpłatnie zastrzeż swoją kartę. Po dokonaniu zastrzeżenia Twoje pieniądze są bezpieczne.

W Polsce obowiązują przepisy prawa, zgodne z regulacjami europejskimi, ograniczające odpowiedzialność finansową posiadacza karty w przypadku wystąpienia transakcji nieuprawnionych. Jeżeli posiadacz nie przyczynił się do zaistnienia takich transakcji, do czasu zgłoszenia zastrzeżenia karty odpowiada maksymalnie do równowartości w walucie polskiej 50 euro. Po zastrzeżeniu karty odpowiedzialność posiadacza jest ograniczona do zera. Dlatego tak ważne jest szybkie zastrzeżenie karty. Szczegółowe informacje na temat zastrzegania utraconych kart znajdziesz na stronie **www.zastrzegam.pl**.

Straciłeś dokument tożsamości? Nie ryzykuj

Jeśli utracisz dokument tożsamości, natychmiast zastrzeż go w banku. Kradzione dokumenty wykorzystywane są m.in. do wyłudzeń kredytów, kradzieży przedmiotów zakupionych z odroczonym terminem płatności lub pobranych z wypożyczalni oraz zawierania umów najmu w celu kradzieży wyposażenia.

Dokumenty możesz zastrzec w swoim lub w dowolnym banku, który przyjmuje zastrzeżenia. Możesz to zrobić nawet jeśli nie masz konta w banku. Najlepiej zrób to osobiście w oddziale bankowym. Część banków przyjmuje zastrzeżenia również telefonicznie pod numerem **(+48) 828 828 828**.

Zastrzegając dowód w banku zgłaszasz go do międzybankowego **Systemu DOKUMENTY ZASTRZEŻONE**. W kilka minut informacja o Twoim zastrzeżeniu trafi do wszystkich banków w Polsce, Poczty Polskiej, operatorów telefonii komórkowej oraz wszystkich pozostałych uczestników Systemu DZ. Nikt nie będzie odtąd mógł skutecznie posłużyć się Twoim dokumentem. System DZ pozwala na zastrzeżenia dokumentów tożsamości także przez obywateli Ukrainy.

Sprawdź na: **www.dokumentyzastrzezone.pl**.

Bezpieczna rozmowa z pracownikiem banku

Na to zwróć uwagę:

- jak przedstawia się dzwoniący i na kogo się powołuje – oszuści często informują, że działają z ramienia instytucji zaufania publicznego np. policji, straży granicznej, urzędu miasta lub gminy, urzędu do spraw cudzoziemców, ambasady czy pracownika banku,

Uwaga! Na Twoim urządzeniu może wyświetlić się oficjalny numer telefonu przypisany do danej instytucji!

- czego żąda dzwoniący – oszuści zwykle intensywnie nalegają na przekazanie pieniędzy,

numerów PIN, kodów autoryzacyjnych, danych poufnych służących do logowania do bankowości internetowej, kodów służących do dodania urządzenia zaufanego lub nakłania ofiarę do zainstalowania aplikacji dającej przestępcom zdalny dostęp do komputera ofiary,

- historię, którą opowiada dzwoniący – oszuści najczęściej powołują się na nadzwyczajną, nieciepiącą zwłoki sytuację, np. mówią o udziale w tajnej akcji rozbicia grupy przestępczej, zagrożeniu związanym z kradzieżą środków z konta bankowego czy potrzebie uzupełnienia wniosków urzędowych o dane wrażliwe.

Jak się chronić?

- nigdy nie ujawniaj kodów do bankowości internetowej oraz kodów 3D Secure wykorzystywanych do autoryzacji transakcji kartowych w Internecie przychodzących na telefon,
- zawsze czytaj treść SMS-ów, jakie przychodzą na telefon lub komunikatów w aplikacji mobilnej w trakcie połączenia z rzekomym policjantem, urzędnikiem itp. – z ich treści może wynikać, że akceptuje się transakcję, którą przygotowali przestępcy,
- jeżeli rozmowa wzbudza jakiegokolwiek wątpliwości lub niepokój, rozłącz się, odczekaj minimum 30 sekund, a następnie samodzielnie połącz się z instytucją, z której telefonował rzekomy przedstawiciel (w takim przypadku koniecznie należy wybrać oficjalny numer na klawiaturze numerycznej, a nie oddzwaniać na wcześniejsze połączenie),
- zachowaj zdrowy rozsądek i zimną krew. Na spokojnie zastanów się, czy Twoi najbliżsi mogą być w niebezpieczeństwie lub Twoje środki mogą być zagrożone. Jeśli masz wątpliwości, co do prawdziwej tożsamości lub intencji dzwoniącego, przerwij połączenie i działaj zgodnie z zasadą powyżej,
- zawsze miej świadomość, że wyświetlony numer telefonu lub nazwa banku nie są gwarancją, że rozmawiamy z prawdziwym urzędnikiem, dlatego nie należy podawać żadnych informacji poufnych, w szczególności w sytuacji, kiedy kontakt jest inicjowany z zewnątrz, a nie przez nas samych.

Linki i wiadomości sms dotyczące zbiórki lub informujące o przesyłce pocztowej czy niedopłacie

Jak się chronić?

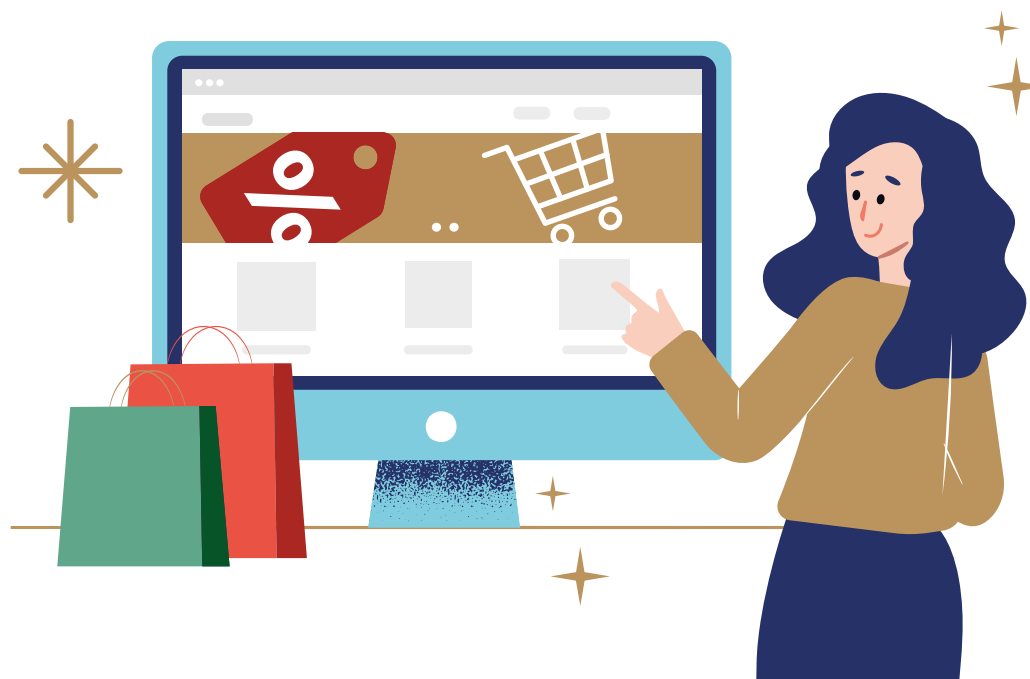
- nie klikaj w link z SMS lub wiadomości mailowej, gdyż może to skutkować między innymi ujawnieniem danych poufnych służących do logowania się do bankowości internetowej lub mobilnej albo uruchomieniem szkodliwego oprogramowania, które np. pozwoli przejąć kontrolę nad urządzeniem lub zbierze i przekaże przestępcom nasze dane wrażliwe,
- zgłoś podejrzaną wiadomość, która zawiera aktywne linki do **CSIRT NASK** pod numer **799 448 084** – wystarczy użyć w telefonie funkcji „przełącz” albo „udostępnij” i odesłać wiadomość pod wyżej wymieniony numer,
- usuń taką wiadomość, aby w przyszłości uniknąć przypadkowego kliknięcia na niebezpieczny link.

Bezpieczne zakupy w internecie

- weryfikuj sprzedawcę/usługodawcę w niezależnych źródłach informacji, szczególną uwagę poświęć na analizę negatywnych opinii, gdyż te mogą być bardziej miarodajnym źródłem informacji niż pozytywne opinie,
- czytaj uważnie regulamin sprzedawcy/usługodawcy oraz sprawdzaj, czy zostały podane jego dane kontaktowe, czy adres istnieje i jest widoczny na mapach internetowych,

- przekazuj tylko te dane, które są niezbędne do przeprowadzenia płatności i dostawy towaru lub usługi,
- obserwuj czy podczas przeprowadzania transakcji nie pojawia się błąd płatności, a w następnym kroku czy nie pojawia się inny link do jej ponowienia, który będzie linkiem do podstawionej przez oszustów strony integratora płatności służącej do wyłudzenia danych poufnych,
- wybieraj platformę e-commerce lub dostawcę usługi płatniczej, który zaoferuje Ci ochronę, w przypadku, kiedy towar lub usługa nie zostaną dostarczone lub ich jakość będzie odbiegała od zadeklarowanej w ofercie,
- nie zgadzaj się na inny kontakt do płatności niż ten oficjalny dostarczony przez integratora płatności (np. nie płać poza platformą do e-handlu przelewem na nr podany w SMS lub w czacie),

- uważnie czytaj wiadomości otrzymywane z banku poprzez komunikaty SMS lub aplikacje mobilne,
- nie instaluj dodatkowego oprogramowania, które jest „rzekomo” wymagane z uwagi na tzw. „bezpieczeństwo płatności” lub które umożliwi udzielenie Ci zdalnego wsparcia,
- nie klikaj na linki przesłane w niespodziewanych wiadomościach e-mail lub SMS,
- jeśli zauważysz zmiany w wyglądzie strony internetowej swojego banku lub niestandardowe zachowania, wstrzymaj realizację dyspozycji i niezwłocznie skontaktuj się ze swoim bankiem za pośrednictwem infolinii,
 - czytaj ostrzeżenia przekazywane przez banki, Policję i FinCERT.pl.

Jeśli padłeś/-aś ofiarą oszustwa

1. Złóż zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa organom ścigania (Policji lub Prokuraturze)

Udaj się do najbliższej Twojemu miejscu zamieszkania jednostki Policji lub Prokuratury. Zgłaszając sprawę organom ścigania, szczegółowo opisz i udokumentuj całą sytuację. Przekaż komplet posiadanych informacji i dokumentów: adres witryny, na której dokonałeś zakupu, dane sprzedającego (również teleadresowe), numer rachunku bankowego, na który wpłaciłeś pieniądze i dokument potwierdzający zapłatę za towar. Możesz dołączyć również wydruki treści

korrespondencji prowadzonej ze sprzedającym oraz wydruk strony przedmiotu czy otrzymanego e-maila potwierdzającego zawarcie transakcji, gdzie widoczne będą dane sprzedającego.

2. Poinformuj swój bank o złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa

Jeśli zapłaciłeś przy użyciu karty płatniczej możesz złożyć reklamację i w ramach charge back odzyskać pieniądze. Poinformuj bank o złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do organów ścigania i przekaz wszystkie niezbędne informacje.

3. Ostrzeż innych potencjalnych nabywców o przestępczym charakterze działalności prowadzonej przez danego sprzedawcę internetowego

Ostrożnie formułuj opinie i komentarze nt. danego sprzedawcy internetowego. Pamiętaj, że wszelkie nieprawdziwe i szkalujące opinie, i komentarze mogą być powodem wytoczenia powództwa cywilnego z tytułu zniesławienia. Skup się na faktach związanych z zakupem, w wyniku którego poniosłeś straty finansowe.

Więcej informacji nt. bezpieczeństwa finansowego znajdziesz na:
www.fincert.pl
oraz
www.bankiwpolsce.pl/cyberbezpieczenstwo

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Kontakt dla mediów

Przemysław Barbrich
przemyslaw.barbrich@zbp.pl
tel. 660 763 831

Zofia Ponulak
zofia.ponulak@zbp.pl
tel. 505 425 649

Raport dostępny na:
www.zbp.pl

Opracowanie graficzne
Polska Grupa Infograficzna (infograficy.pl)

